

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים
03 ספטמבר 2018

עת"מ 17-09-37091 פלונית נ' כץ ואח'

לפני כבוד השופט מנחם פינקלשטיין - סג"נ

העותרת

פלונית

באמצעות ב"כ, עו"ד ירון בארי

נגד

המשיבים

1. עדו כץ, הרופא המוסמך הראשי

2. משרד הביטחון - אגף השיקום

באמצעות ב"כ, עו"ד אריאל נתן מפרקליטות מחוז מרכז -
 אזרחי

פסק דין

גרסה מותרת לפרסום

כללי

1. זוהי עתירה נגד החלטתו של סגן הרופא המוסמך הראשי, ד"ר מ' לובוצקי (להלן: "סגן הרופא הראשי", או "ד"ר לובוצקי"), מיום 15.6.17, הקובעת כי העותרת אינה זכאית לליווי רפואי. יצוין כי העתירה הוגשה גם נגד ארגון נכי צה"ל, שביקש להימחק מהעתירה, בין היתר בנימוק שמדובר בהליך פרטני ושאין כל יריבות בינו לבין העותרת. בקשתו מתקבלת, והוא יימחק מהעתירה.

תקציר העובדות הרלוונטיות

2. העותרת, ילידת שנת 1984, נשואה ואם ל-3 ילדים, היא נכה מוכרת משנת 1998, בעלת דרגת נכות של 50% לצמיתות בגין פוסט-טראומה. מיום 1.4.13 מקבלת העותרת תגמול נצרך מכוח סעיף 7(א) לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 (להלן: "החוק").

אתאר בקצרה את הרקע הרלוונטי, הקודם להחלטה מיום 15.6.17, נושא העתירה.

3. בשנת 2012 פנתה העותרת וביקשה להגדיל מטעמים רפואיים את תוספת "עזרת הזולת" – סיוע כספי שהיא זכאית לו, לפי סעיף 7ב לחוק הנכים ולפי תקנות הנכים (תגמולים ושיקום) (תוספת למימון צרכים מיוחדים), התשס"ג-2003 (להלן: "תקנות צרכים מיוחדים"). בקשתה של העותרת נדחתה, אולם הרופא המוסמך המחוזי סבר כי יש מקום להפנות אותה לבדיקת צוות רב מקצועי (להלן: "צ"מ") ליווי נפשי, כדי לבדוק את הצורך במתן סיוע בליווי רפואי.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

03 ספטמבר 2018

עת"מ 17-09-37091 פלונית נ' כץ ואח'

4. ביום 8.6.15 נערכה לעותרת הערכה תפקודית (ADL), אשר בחנה ביצוע תפקודים בסיסיים ומתקדמים, ובמסגרתה הומלץ כי העותרת "תוכל להיעזר ב-3 שעות ביום לעזרה בניהול משק הבית, ובהדרכה בתפקיד ההורי והזוגי, מצב רוחה ירוד".
5. לאחר מכן, ביום 26.6.15, נבדקה העותרת על ידי עובדת סוציאלית, אשר התייחסה לדו"ח ה-ADL וציינה כי "מבדיקה שערכתי עם האחראית על הליווי, המלווה לא אמורה לעסוק בניקיון ובוודאי ההמלצה בנוגע ל"הדרכה בתפקיד ההורי והזוגי" תמונה לחלוטין בהתחשב בעובדה ש[העותרת] עברה טיפול אידיבידואלי. כמו כן, בעלה, וכיום מעל שנה שבני הזוג נמצאים בטיפול זוגי שאחת ממטרותיו המוצהרות היא לתת להם יעוץ והדרכה זוגית והורית. הרצון של הבעל שמישהי תלך עם [העותרת] לקניון ותלמד אותה לטפח עצמה יכולה [כך במקור] להתממש בעזרת שירותי חונכות".
6. ביום 6.12.15 נערך צר"מ ליווי נכים פגועי נפש אשר כלל פסיכיאטרית מומחית ועובדת סוציאלית. בהתבסס על כלל המידע הרפואי העדכני והרלוונטי בדבר העותרת, לרבות דו"ח סוציאלי, דו"ח ADL, מכתב הפסיכיאטר המטפל ותיקה הרפואי, קבע הצר"מ בהמלצתו כי "השירות הנדרש לזכאית איננו שירות של ליווי רפואי. שירות של ליווי מיועד לסייע לקיים בתפקודי ADL ולא בניהול משק הבית ובוודאי שלא בהדרכת תפקוד הורי וזוגי. המלצתנו שהמחוז ישקול התאמת שירות חונכות".
7. ביום 25.12.15 ניתנה בעניינה של העותרת החלטתו של סגן הרופא המוסמך הראשי, ד"ר לובוצקי. בהחלטה זו צוין: "הקשיים לכאורה הינם בניהול ואחזקת משק הבית וטיפול בילדים. אין מגבלות תפקודיות ברמת ה-ADL. כידוע ליווי מוגדר לצרכי מגבלות תפקודיות בתחום תפקודי ADL ועל כן אני מקבל את עמדת חברי הצר"מ שאין מקום לליווי במקרה זה. אני מפנה תשומת לב גורמי המחוז לבחון את הצורך בחונכות כפי שצינו חברי הצר"מ".
8. על החלטה זו ערערה העותרת בפני הרופא המוסמך הראשי, ד"ר עדו כץ, וביום 25.1.16 נדחה הערעור. העותרת עתרה לבית המשפט נגד החלטתו של ד"ר כץ (עת"מ 16-03-49495 פלונית נ' הרופא הראשי, אגף השיקום משרד הביטחון). במסגרת אותו הליך הוסכם כי העותרת תוכל להגיש בקשה חדשה בעניין הליווי הרפואי. בית המשפט הורה בפסק דינו כי "העותרת רשאית לפנות לרופא המחוזי בבקשה חדשה לקבלת ליווי רפואי, והרופא המחוזי יבחן את הדברים לגופם, תוך התעלמות מכל החלטות קודמות ומההליכים הנוכחיים, ומבלי שאלה יעמדו לעותרת לרועץ".
9. ביום 15.1.17 הגישה העותרת בקשה חדשה לקבלת ליווי רפואי והעבירה תיעוד רפואי מלא לצורך קבלת ההחלטה.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

03 ספטמבר 2018

עת"מ 17-09-37091 פלונית נ' כץ ואח'

בוצעה לעותרת בדיקת ADL מטעם אגף השיקום. בדו"ח הבדיקה צוין: "לגבי כל התפקודים הנ"ל חשוב לציין כי לא מדובר בקושי פיזי, אלא קושי משמעותי בביצוע הפעולות הנ"ל על רקע נפשי. במהלך ההערכה ניכר כי מצב רוחה של [העותרת] ירוד בצורה משמעותית, בוכה רבות במהלך הפגישה. ניכר קושי רב בתכנון, התארגנות, יזימה, מוטיבציה ירודה מאוד. כמו כן מדווחת על ירידה משמעותית בזיכרון התפקודי: זקוקה לעזרה בנטילת תרופות מאחר ושוכחת לבצע עצמאית, לעתים קרובות עלולה לשכוח את האוכל על הגז, שוכחת בקשות של הילדים וכו'". לתמיכת בקשתה צירפה העותרת שתי חוות דעת:

א. חוות דעתה של ד"ר אילה שינקמן, לשעבר סגנית מנהלת המרכז לבריאות הנפש מעלה הכרמל, שבה נאמר: "בולטים סימפטומים פוסט-טראומטיים ודיכאוניים. יחד עם זאת התרשמתי שלמרות מספר רב של שנות טיפול עדיין יש מקום להשפיע על אור[ח] חייה ומצבה. במידה [שהעותרת] תקבל ליווי מקצועי (סיוע ודברון: רחצה, הלבשה, היגיינה אישית, אכילה, שתייה ולקידוח תרופות, נידודות מחוץ לבית, תחזוקת בית), קיים סיכוי סביר לשיפור איכות חייה ותפקודה". ד"ר שינקמן המליצה על מתן ליווי רפואי במשך 6 ימים בשבוע, בהיקף של 6-5 שעות ביום, וזאת למשך 3 שנים לפחות.

ב. חוות דעתה של ד"ר ענת אלבז, מרפאה בעיסוק, מומחית בשיקום בריאות הנפש, שהתרשמה כי העותרת "זקוקה לסיוע אנושי תפקודי בתחום הטיפול האישי והטיפול בבית... בהיקף של 5 שעות ביום, 6 ימים בשבוע".

10. ביום 25.5.17 התכנס צר"מ מלווים בעניינה של העותרת. חברי הצר"מ התרשמו כי אין מקום למתן שעות ליווי, וכי יש לבחון אפשרות לשילוב חונך כדי לסייע בתחומים הקשורים ל"יזימה מוטיבציה והנעה". ביום 15.6.17 החליט סגן הרופא הראשי לאמץ את המלצת הצר"מ, וקבע כי אין מקום לאשר לעותרת שעות ליווי. העותרת ערערה על החלטתו בפני הרופא המוסמך הראשי, וביום 13.7.17 נדחה הערעור. מכאן עתירה זו (לכאורה מן הראוי היה להגיש את העתירה כנגד החלטת הרופא המוסמך הראשי, ומכל מקום הדבר הגיע להכרעתו של ד"ר לובוצקי מאוחר יותר, כפי שיצוין להלן).

11. לאחר הגשת העתירה הודיעו המשיבים כי יש מקום לבחון מחדש את עמדתם בבקשת העותרת, ולשם כך ימונה צר"מ ליווי נוסף אשר ישוב ויבחן את הדברים ויגבש המלצה בעניינה. המשיב דרש כי העותרת תעמוד לבדיקת ADL חדשה, אך לנוכח התנגדות העותרת, החלטתי כי בדיקות ה-ADL אשר ישמשו לצורך הבחינה מחדש הן הבדיקות הקודמות, שהאחרונה שבהן היא מפרברואר 2017.

12. ביום 17.12.17 התכנס צר"מ מלווים בעניינה של העותרת. בפרוטוקול הבדיקה צוין כי לאחר עיון מקיף במסמכים שהוצגו בפני הצר"מ מתגלה פער בין תפקודי מבחן ADL לבין תפקודה של העותרת בפועל ביום-יום. בהקשר זה צוין כי העותרת משתתפת באופן פעיל במועדון לנכי צה"ל, מגיעה בכוחות עצמה וברכבה כפעמיים בשבוע למועדון, ואהובה על סובביה. צוין כי הדבר מעיד

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

03 ספטמבר 2018

עת"מ 37091-09-17 פלונית נ' כץ ואח'

על לקיחת חלק, יוזמה, ויכולת פיזית לתפקוד – וזאת בסתירה לחוות דעתה של ד"ר ענת אלבו. הצר"מ התייחס גם לחוות דעתה של ד"ר שינקמן וציין כי לקשיים שהוזכרו בחוות דעת, כמו גם במבחן ADL ובדו"ח פסיכוסוציאלי (קשיים ביזימה, מוטיבציה ירודה וכן היזקקות לדברון בביצוע פעולות כגון היגיינה אישית, הלבשה ואכילה) – יש לתת מענה באמצעות חונך. הצר"מ ציין כי ההבחנה בין חונכות לליווי היא במטרת הסיוע: מלווה מסייע בעיקר בהיבטים התפקודיים (ביצוע פעולות יומיומיות עבור הנכה ובמקומו), ואילו החונך משמש למטרות כגון עידוד ליוזמה (תוך שהנכה מבצע את הפעולות בעצמו), רכישת מיומנויות חברתיות, עידוד לפעילות וקביעת מטרות שונות, ופעילויות בעלות אופי חברתי מחוץ לבית. עוד צוין:

"מבחינה מקצועית נדגיש כי עשיית תפקודים בסיסיים על ידי מלווה במקום האדם עצמו, יש בה משום יצירת תלות ורגרסיה. אנו סבורים כי במתן סיוע באמצעות ליווי אינו נכון ואינו מתאים בנסיבות המקרה ויהיה בו משום תרומה להחמרת מצבה של הנכה ובוודאי שלא יהיה בכך כדי לסייע לה בשיקום".

צוין כי גם הרופא המוסמך המחוזי סבור שיש מקום לשילוב חונך ולא למלווה, לצורך דברון ולא לסיוע בתפקודי ADL.

הצר"מ התייחס בין השאר לזכאותה של העותרת ל"תוספת למימון צרכים מיוחדים". הצר"מ לא מצא לכך להמליץ על שעות ליווי, והוסיף: "אנו חושבים שיש מקום לסייע לנכה ב-10 שעות – לטובת דברון, הנעה, גיוס מוטיבציה, יצירת סדר יום וארגון".

13. ביום 27.12.17 ניתנה החלטתו העדכנית של ד"ר לובוצקי בעניינה של העותרת. בהחלטה צוין:

"בכל המסמכים הרפואיים שעמדו לרשותי חוזר המוטיב של צורך בסיוע [לעותרת] לצורך ביצוע מטלות הנכללות ב-ADL.

ניתן לראות כי [העותרת] פעילה במועדון משהב"ט, חברתית, עוסקת ביצירה ומשתתפת בהכנת ארוחות. כמו כן, מעורבת באופן חלקי בטיפול בילדיה (שותפות בהכנת ארוחות, סיוע בשיעורי בית, מעורבת בהכנת ארוחת שבת וכו'), ואינה סובלת ממגבלה תפקודית פיזית המונעת ממנה לבצע את כל מטלות ה-ADL. יחד עם זאת, מהדו"חות הנ"ל עולה גם תמונה ברורה של בעיה ביזימה לביצוע תפקודי ה-ADL והצורך בדברון לשם הוצאת הדברים מהכח אל הפועל.

בבואנו לשקול את הסיוע הנדרש בכל מקרה ומקרה יש לבחון את מטרת הסיוע.

סיוע ע"י מלווה נועד בעיקר להיבט התפקודי-סיעודי, ז"א ביצוע פעילויות יומיומיות עבור הנכה ובמקומו.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

03 ספטמבר 2018

עת"מ 17-09-37091 פלוגית נ' כץ ואח'

סיוע ע"י חונך נועד למטרות דרבון עידוד ליזימה והפעלת הנכה בעצמו לביצוע פעולות יומיומיות (ADL) וכן עידוד לפעולות חברתיות מחוץ לביתו.

אני מסכים עם חברי הצר"מ כי במקרה העומד לפנינו נראה לי כי בשים לב למטרת הסיוע, נכון יהיה שיינתן ע"י חונך ולא מלווה".

עוד ציין ד"ר לובוצקי כי הוא מפנה את התיק לגורמי השיקום במחוז לבחון מתן שעות חונכות.

14. ביום 7.2.18 הגישה העותרת "השלמת עתירה" המתייחסת להחלטתו העדכנית של ד"ר לובוצקי. למסמך שהוגש צורפו, בין היתר:

א. התייחסותה של ד"ר ענת אלבו לפרוטוקול ועדת הצר"מ מיום 17.12.17 – ד"ר אלבו ציינה כי העובדה שהעותרת מגיעה למועדון בכוחות עצמה אין בה כדי לסתור את עמדתה. התפקוד כלשעצמו אינו מצביע בהכרח על רצון או על יזימה. הוזכר כי העותרת מגיעה למועדון לאחר שבעלה מדרבן אותה לצאת מהמיטה, להתארגן ולנסוע. בדרך על העותרת להתגבר על חרדות חמורות, והיא לא תמיד מצליחה לעשות כן. גם בהגיעה למועדון, היא תשתתף רק בסדנאות שבהן אין גברים.

ב. התייחסותה של ד"ר אלה שינקמן להחלטה מיום 27.12.17 – ד"ר שינקמן עמדה על כך שהעותרת זקוקה לשעות ליווי ולא לחונך. משפחתה ואנשי מקצוע לא הצליחו עד כה לדרבן את העותרת לגילוי יוזמה, והיא עדיין חסרת מוטיבציה ומתפקדת כמו רובוט. צוין כי העותרת זקוקה, בייחוד לאחר לידה שלישית, לעזרה קונקרטית, פיזית בעיקרה, בטיפול בילדיה, החזקת משק בית ועזרה בטיפול אישי. צוין כי יש בעזרה זו היבט טיפולי נוסף – עזרה בבית מפנה לעותרת זמן וכוחות לטיפול עצמי, משפרת תחושות של "אני החלש", ובצורה זו גורמת לשיפור בתחושתה הכללית והקטנת רגשי אשם וחוסר אונים.

עיקרי טענות הצדדים

15. העותרת סבורה כי החלטתו של ד"ר לובוצקי מיום 27.12.17 שגויה. נטען כי שירותי חונכות אינם עונים על צרכיה של העותרת, משום ששירותים אלה מתמקדים, לפי הטענה, במישור החברתי, בעוד ששירותי הליווי הרפואי מתמקדים במישור התפקוד הביתי ובפעולות היום-יום, שבהן מתקשה העותרת. העותרת התייחסה בטענתה למפרט השירותים שהחונכים מספקים, ולדידה, שירותים אלה אינם תואמים את צרכיה (נוער כבר עתה כי העותרת הפנתה בעניין למפרט המופיע ככל הנראה באתר האינטרנט של "מ.ס.ד. שירותי סיעוד ועובדים זרים"). כן נטען כי צרכיה של העותרת לא ייענו באמצעות פתרון של עשר שעות שבועיות בלבד. שירותי החונכות יכולים אמנם לסייע לה בקשיים חברתיים שהיא חווה, ואולם רק כפתרון שיינתן בנוסף לליווי רפואי שיענה על קשייה התפקודיים. עוד נטען כי במקרים דומים כבר קבעו המשיבים כי ליווי רפואי מתאים גם לפגועי נפש הסובלים מנכות דומה לזו של העותרת.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

03 ספטמבר 2018

עת"מ 37091-09-17 פלונית נ' כץ ואח'

16. עוד טענה העותרת כי בהחלטה בעניינה ניתן משקל מוגזם לפעילותה במסגרת מועדון נכי צה"ל. לטענתה, המשיבים סומכים את ידיהם על השתתפותה במועדון זה כמצביעה על יכולת תפקוד טובה ועל אי היוזקות לליווי רפואי. מדובר לטענתה בנקודה היחידה המועילית כמשקל נגד לחוות הדעת שהציגה העותרת. העותרת ציינה כי היא מבקרת במועדון בתכיפות של פעם בשבוע בלבד, וכי אין כל קשר בין מסגרת שיקומית זו לבין פעולות ה-ADL הנבחנות על ידי המשיבים. נטען כי במועדון ישנה מבשלת, והעותרת אינה "משתתפת בהכנת ארוחות" כפי שצוין בהחלטתו של ד"ר לובוצקי.

17. כן טענה העותרת נגד הרכב הצר"מ שדן בעניינה. לפי הנטען הצר"מ אמור לכלול רופא שיקומי, מרפא בעיסוק ופיזיותרפיסט, בעוד שישבו בו רופאה פסיכיאטרית וכן גב' ברזילי, מפקחת ארצית לשירותים סוציאליים מאגף השיקום. במהלך הדיון בפניי נטען כי בין העותרת לבין אגף השיקום קיימות מחלוקות מזה מספר שנים, ולכן קיים טעם לפגם וחשש לניגוד עניינים בכך שבעל תפקיד באגף השיקום הוא חבר בצר"מ הדן בעניינה של העותרת. עוד נטען כי לעובדת סוציאלית אין סמכות להמליץ על טיפול רפואי.

בנוסף נטען כי אין לצר"מ ולד"ר לובוצקי סמכות להמליץ או להחליט בעניין חונכות, וזאת משום שמסלול הגשת בקשה לחונכות מוגדר בהוראות אגף השיקום כ"שיקום" ולא כ"טיפול רפואי". העותרת הפנתה לעת"מ 11845-12-11 פלוני נ' **משרד הביטחון** (מיום 16.3.14) וטענה כי באותו עניין נקבע שאין למשיבים סמכות לכרוך היבטים שיקומיים בהיבטים הטיפוליים, ואין בביצוע פעולה שיקומית כדי להחליף פעולות טיפוליות.

טענה נוספת הייתה כי לא הובא בפני הצר"מ כל החומר הרפואי. החומר הרפואי שהיה בפניו היה משנת 2013 ואילך, ולא הועברו לעיונו מסמכים הנוגעים לאשפוזים הקודמים למועד זה.

18. בשולי העתירה הועלו טענות נוספות, שאיני רואה מקום להרחיב בנוגע אליהן. האחת, טענת העותרת שלפיה נמנעו ממנה, במשך שנים, טיפולים בזמן אמת, אשר היו עשויים להיטיב עם מצבה ולשפר את התמודדותה עם נכותה – זאת מאחר שהמשיבים הורו לרופאה, לטענתה, שלא למסור מידע רפואי ישירות אליה, אלא לאגף השיקום. השנייה, הטענה כי המשיבים פועלים לפי טיוטת הוראה 50.14 בעניין בקשות לקבלת ליווי רפואי – הוראה שנמצאת בהכנה מזה שנים. נטען כי טיוטה זו לא נחתמה, לא פורסמה, ולכן גם אין לה תוקף מחייב.

19. המשיבים טענו כי אין להתערב בהחלטה נושא העתירה. הוסבר כי המטרה המרכזית של אגף השיקום נכים היא סיוע בשיקום זכאי האגף, כדי לאפשר את השתלבותם בחברה באופן מיטבי. לדידם של גורמי המקצוע, ולאחר שעניינה של העותרת נבחן מספר פעמים, הרי שתכלית זו תושג באופן המיטבי, במקרה דנן, באמצעות סיוע ודרכון אשר יוענקו לעותרת על ידי חונך. המשיבים ציינו כי גם ד"ר שינקמן כתבה, בחוות הדעת שצורפה לכתב העתירה, שקיים פוטנציאל לשיקום

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

03 ספטמבר 2018

עת"מ 17-09-37091 פלוגית נ' כץ ואח'

העותרת באמצעות דרבון וסיוע. המשיבים מבקשים לדחות את האמור בחוות הדעת המשלימה של ד"ר שינקמן, שבה היא מגמדת את הסיוע שמעניק החונך לכדי "בידור חברתי" בלבד, וקובעת כי "חונכות שיקומית לא תשנה דבר וחצי דבר". המשיבים סבורים כי ליווי רפואי יותיר את העותרת תלויה באחרים לכל ימי חייה, ואילו שירותי חונכות יקטינו את תלותה ויגדילו את עצמאותה באופן הדרגתי. נטען כי למצער יש לתת הזדמנות של ממש לדרך השיקומית.

20. כן נטען כי ממילא אין בליווי רפואי כדי לפתור את המצוקות שעליהן מצביעה ד"ר שינקמן, שכן מלווה סיעודי אינו עוסק בטיפול בילדים, או בעבודות במשק הבית כגון ניקיונות, בישול וכו'. לשם מטרות אלה מקבל הנכה סיוע כספי למימון צרכים מיוחדים (לפי תקנות צרכים מיוחדים). אשר לנכים אחרים, הודגש כי כל מקרה נדון לגופו על פי כל המסמכים הרפואיים וחוות הדעת הקיימות, וזאת על פי אותם עקרונות.

21. אשר לטענה שהועלתה בעניין הרכב הצר"מ, טענו המשיבים כי הגורם המוסמך לקבל החלטות בנושא הליווי הם הרופאים המוסמכים, ולהם שמורה הפררוגטיבה להחליט על זהות הגורם המייעץ. במהלך הדיון בעל-פה ציינה ב"כ המשיבים כי סעיף 30 לטיטת הוראה 50.14 קובע את הרכב הצר"מ, ובסעיף זה נכתב כי ההרכב יהיה "על פי הצורך". עמדת המשיבים היא כי בצר"מ שבחן את עניינה של העותרת ישבו בעלי התפקידים הרלוונטיים על פי הצורך, וכי טענת ניגוד העניינים הועלתה כלאחר יד, בשלב מאוחר, ולא במסגרת כתב העתירה. עוד טענו המשיבים כי אין כל פסול בכך שחברי הצר"מ וד"ר לובוצקי הביעו את עמדתם המקצועית על כך שיתכן שבנסיבות המקרה נכון יהיה לסייע לעותרת באמצעות חונך. הודגש כי מדובר בהמלצות בלבד בעניין זה. בעניין החומר הרפואי שהובא בפני הצר"מ נטען כי מדובר במסמכים רבים שפורטו בפרוטוקול הצר"מ ובנוסף אליהם עמדו בפני הצר"מ מסמכים נוספים, וכי מכל מקום, מסמכים הנוגעים לתקופות אשפוז לפני מספר שנים אינם רלוונטיים לבחינת מצבה של העותרת כיום.

22. אשר להשתתפותה של העותרת במועדון נכי צה"ל, טענו המשיבים כי השתתפות פעילה של העותרת במועדון, בין אם מדובר בפעם אחת בשבוע ובין אם מדובר בפעמיים בשבוע, שבמסגרתה היא מגיעה אל המועדון ברכבה, משתתפת בפעילויות ואהובה על הסובבים אותה, היא עדות משמעותית לתפקודה של העותרת, בניגוד למשתקף מחוות דעתה של ד"ר אלבוז. אין באמור כדי להפחית מקשייה של העותרת, אולם יש בכך אינדיקציה לכך שסיוע של חונך יכול להוסיף ולהעצים את העותרת.

23. בעניין טיטת הוראה 50.14, ציינו המשיבים כי מזה מספר שנים פועל אגף השיקום לגיבוש הוראת אגף העוסקת בנושא הליווי ומשקפת את כלל ההסדרים והכללים בנושא, כפי שגובשו במשך השנים, והמיושמים הלכה למעשה בעת בחינת הזכאות לליווי רפואי. צוין כי במשך השנים האחרונות מתנהלים דיונים מול ארגון נכי צה"ל, במטרה לגבש נוסח הוראה מוסכם

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

03 ספטמבר 2018

עת"מ 17-09-37091 פלונית נ' כץ ואח'

ככל הניתן. בדיון בעל פה ציינה עו"ד אביבה פאר, היועצת המשפטית של אגף השיקום, כי בשנתיים האחרונות הוחלט להתקדם בגיבוש נוסח סופי של ההוראה הנוגע להסדרת הליווי לנכים פגועים פיסית בלבד, וכי כעת מצויה הטיוטה בשלבים מתקדמים מאוד. הסדרת הליווי לנכים פגועי נפש הוצאה מטיטוטת ההוראה, ולגביה קיימות מחלוקות משמעותיות יותר.

דיון והכרעה

24. לאחר ששמעתי את טענות הצדדים ובחנתי את החומר שהונח בפניי, נחה דעתי כי דין העתירה להידחות.

25. הזכאות לטיפול רפואי, לרבות ליווי רפואי, במימון אגף השיקום, מעוגנת בסעיף 43 לחוק, וכן בתקנות הנכים (טיפול רפואי), התשי"ד-1954 (להלן: "**תקנות טיפול רפואי**"). בהתאם לתקנה 24(ג), הרופא המוסמך הראשי או סגן הרופא המוסמך הראשי רשאים לאשר ליווי לתקופה העולה חמישה חודשים. יצוין כי בתחילת שנת 2017, נכנס לתוקפו תיקון תקנות הטיפול הרפואי, שבמסגרתו תוקנה תקנה 24 העוסקת בליווי והיא רלוונטית לענייננו, באופן המאפשר לקבל סיוע של ליווי רפואי באחד משני מסלולים: א. סיוע של מלווה בעין המועסק באמצעות חברת סיעוד; ב. סיוע למימון הוצאת העסקת מלווה בהתאם לתעריפים שנקבעו, המשתלם לנכה במישרין.

26. אין חולק כי העותרת מתקשה בגיוס כוחות נפשיים לביצוע תפקודים בסיסיים. המחלוקת העיקרית בענייננו היא בעניין הפתרון הנכון והראוי עבור העותרת. העותרת ביקשה מבית המשפט להתערב בהחלטת הגורם המוסמך, שקיבל לידי את המלצת הצר"מ ובחר לאמץ אותה. **אינני רואה מקום לעשות כן**. בהמלצת הצר"מ הוסבר כי מתן סיוע באמצעות ליווי אינו נכון ואינו מתאים בנסיבות המקרה, **ויהיה בו אף משום תרומה להחמרת מצבה של העותרת**. לאמירה מעין זו יש להתייחס בכובד ראש. סגן הרופא הראשי, ד"ר לובוצקי, הסכים עם המלצת הצר"מ ופירט זאת בהחלטתו. העמדה המובאת בהמלצת הצר"מ ובהחלטתו של ד"ר לובוצקי היא עמדה מקצועית ומנומקת הלוקחת בחשבון את הנתונים ואת השיקולים השונים בעניינה של העותרת. ניכר כי השיקול המרכזי בעמדה זו הוא שיקומה של העותרת. העותרת לא העלתה בטיעוניה כל נימוק המצדיק התערבות בעמדה מקצועית זו, כמפורט להלן.

27. העותרת טענה כי שירותי החונכות מתמקדים במישור החברתי ולכן אין הם עונים על צרכיה, אך מתגובת המשיבים עולה כי טענה זו אינה מדויקת כלל. העותרת הפנתה למפרט בנושא חונכות הלקוח מתוך אתר אינטרנט של חברת סיעוד (וגם מפרט תומך חלקית בלבד בטענת העותרת, שכן צוין בו כי שירותי חונכות יינתנו לנכים מסוימים אשר זקוקים לעזרה ולהכוונה "בצרכים **תפקודיים** (וחברתיים)"). לעומת זאת, המשיבים הפנו למקור מתאים יותר – הוראת אגף שיקום 84.05 שעניינה "מימון חונכות ושיעורים פרטיים – מהקדן לטיפול סוציאלי-נכים" (להלן:

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

03 ספטמבר 2018

עת"מ 37091-09-17 פלונית נ' כץ ואח'

"הוראה 84.05". בהתאם לסעיף 5 להוראה 84.05, שירותי חונכות ושיעורים פרטיים יינתנו לנכים "שמתקשים להשתלב בחיי היום יום וזקוקים לסיוע בהתארגנות ובתפקוד יומיומי בבית ומחוץ לבית". בהתאם לסעיף 6, מטרת שירותי החונכות היא לסייע לנכה להשתלב בחיי היום-יום, כשהוגדרו במסגרת הסעיף שתי מטרות: האחת, שיקומית: **"יצירת שינוי ושיפור בתפקוד, שילוב במסגרות בקהילה, הגברת האקטיביות והעצמאות של הנכה; השנייה, תחזוקתית – שמירה על רמת תפקוד קיימת ומניעת נסיגה**. אכן, נראה כי שירותי החונכות עניינם גם במישור החברתי, אך אין הם מסתכמים רק בכך, שכן במסגרת המטרה השיקומית, מטרתם **יצירת שינוי ושיפור בתפקוד**.

העותרת טענה כי צרכיה לא ייענו באמצעות פתרון של עשר שעות שבועיות בלבד. טענתה נטענת לנוכח המגבלות השונות שקובעת הוראה 84.05 בעניין היקף שעות חונכות. טענה זו היא ספקולטיבית לטעמי, ומכל מקום, אין זה נכון כי ההחלטה בדבר **סוג** השירות המתאים עבור העותרת תיגזר לפי שיקול זה. הדבר ברור במיוחד במקרה דנן, שבו סבורים המשיבים כי מתן ליווי רפואי עלול אף להביא **להחמרה** במצבה של העותרת.

לעומת זאת, מקובלת עליי טענת המשיבים, שלפיה **ליווי רפואי לא נועד לטיפול בילדי הנכה או בעבודות משק הבית**. לצורך מטרות אלה מקבלת העותרת סיוע כספי לפי תקנות צרכים מיוחדים. ברי גם כי כל מקרה נבחן לגופו, לפי נסיבותיו.

28. אשר להשתתפות במועדון נכי צה"ל, ראשית יצוין כי אין זו הנקודה היחידה המועלית כמשקל נגד לחוות הדעת מטעם העותרת. בהחלטתו של ד"ר לובוצקי מיום 27.12.17 צוין גם כי העותרת מעורבת בטיפול בילדיה (גם אם באופן חלקי). שנית, אין חולק כי העותרת מגיעה בכוחות עצמה, ברכבה, למועדון (איני רואה חשיבות לשאלה אם מדובר בפעם אחת בשבוע או בפעמיים). לא ניתן להתעלם מכך. אדרבה, ד"ר אלבו, מטעם העותרת, ציינה כי העותרת מגיעה למועדון לאחר שבעלה מדרבן אותה לעשות כן. הדבר מתיישב עם מסקנת המשיבים, שלפיה העותרת זקוקה לסיוע לטובת דרבון וגיוס מוטיבציה.

29. את טענת העותרת בעניין הרכב הצר"מ יש לדחות. העותרת מפנה לסעיף 30 לטיטות הוראה 50.14 (בנוסח שצורף לכתב העתירה), מתאריך 22.12.16, שהנושא שלה הוא: **"ליווי בגין מגבלה פיזית לנכי צה"ל"**. כפי שהוסבר מטעם המשיבים, הסדרת הליווי לנכים **פגועי נפש** הוצאה בשנתיים האחרונות מטיטות ההוראה. סעיף 30 לטיטות ההוראה קובע את הרכב הצר"מ: **"רופא מומחה ברפואה פיזיקאלית ושיקום, פיזיותרפיסט, מרפא בעיסוק וכן פסיכולוג/פסיכיאטר, עפ"י הצורך"**. בענייננו מדובר כאמור בנכות נפשית, ועל כן אינני רואה חוסר סבירות באי יישום הסעיף (שמותאם לנכות פיזית) כלשונו ועל כל חלקיו. ואכן, טענת ניגוד העניינים, שמוטב אילולא הייתה מועלית, הושמעה בשלב מאוחר וללא כל ביסוס.

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

03 ספטמבר 2018

עת"מ 37091-09-17 פלונית נ' כץ ואח'

אינני רואה צורך להכריע בעניין טענת העותרת בדבר העדר סמכות להמליץ בעניין חונכות, בהתחשב בכך שד"ר לובוצקי הפנה את התיק לגורמי השיקום במחוז לצורך בחינת מתן שעות חונכות, ולא קיבל החלטה בעניין. יוער כי בעת"מ 11845-12-11 הנ"ל, שאליו הפנתה העותרת, נאמר אמנם כי **ספק** אם ניתן לכרוך את הזכאות לליווי עם הצורך בשיקום, אך שלא כטענת העותרת – לא נקבע דבר בעניין.

עוד סבור אני כי הונחו בפני הצר"מ די מסמכים לצורך בחינת עניינה של העותרת.

30. יש לקוות כי הסדרת נושא הליווי לנכים פגועי נפש תקודם בהקדם האפשרי, וכי הצדדים העוסקים בכך יתגברו על המחלוקות הקיימות בעניין.

31. סיכומי של דבר – העתירה נדחת.
בנסיבות העניין כל צד יישא בהוצאותיו.

המזכירות תשלח העתק מפקס הדין לב"כ הצדדים.

ניתן היום, כ"ג אלול תשע"ח, 03 ספטמבר 2018, בהעדר הצדדים.

מנחם פינקלשטיין, סגן נשיא